

5. 9. 2000

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

ZÁKLADNÍ ZMĚNY OBČANSKÉHO SOUDNÍHO ŘÁDU účinné od 1. ledna 2001 - díl II.

Zákon č. [99/1963](#) Sb. občanský soudní řád, byl výrazně změněn zákonem č. [30/2000](#) Sb., který nabývá účinnosti k 1. lednu 2001. Tento díl se věnuje řízení v prvním stupni

ŘÍZENÍ V PRVNÍM STUPNI

Průběh řízení

Zahájení řízení a účastníci řízení

1. Novela zařazuje do textu Zákona změněné formulace, tzn. místo návrhu na zahájení řízení používá formulaci žaloba, namísto navrhovatele žalobce, namísto odpůrce žalovaný, namísto bezpodílového spoluvlastnictví společné jmění, ap.
2. Novela vkládá do Zákona nové ustanovení § 91a, podle kterého může ten, kdo si činí nárok na věc nebo právo, o němž probíhá řízení mezi jinými osobami, podat do pravomocného skončení tohoto řízení žalobu proti těmto osobám.

Úkony účastníků

Podrobněji se upravuje postup soudu v případě zpětvzetí žaloby, zejména pak řeší situaci, kdy je vzata zpět žaloba poté, co soud ji již ve věci rozhodl, rozhodnutí ale ještě nenabýlo právní moci - soud v takovém případě rozhodne v rámci zpětvzetí návrhu i o zrušení rozhodnutí.

Průběh řízení

1. Novela klade větší důraz na názor nezletilého dítěte v rodinných věcech, upravuje postup, kterým soud postupuje při výslechu takového nezletilého dítěte.
2. Novela rovněž upravuje ustanovení § 101 Zákona, upravujícího povinnosti účastníků řízení. Je přeformulován text, ukládající účastníkům povinnost tvrdit všechny pro rozhodnutí významné skutečnosti, plnit důkazní povinnosti a dbát pokynů soudu. Obdobně je provedena i úprava ustanovení § 102 Zákona.

Zkoumání podmínek řízení

1. Novela podrobněji rozvádí postup soudu při zkoumání věcné příslušnosti, konkrétně uvádí, který soud v kterém případě o věcné příslušnosti rozhoduje a postup, jakým se tak děje.
2. Stejně je poněkud podrobněji upraven a přeformulován postup při zkoumání místní příslušnosti.

Překážky postupu řízení

1. Novela opět částečně přeformulovává původní text Zákona, částečně jej doplňuje. O přeformulování jde v případě § 107 Zákona, v části upravující způsobilost být účastníkem řízení fyzické a právnické osoby. Novela pak přímo konstatuje, že právními nástupci fyzické osoby jsou její dědici (jedná se o jinou formulaci původního textu) a právními nástupci právnické osoby jsou ti, kteří po zániku právnické osoby převzali práva a povinnosti této právnické osoby (jedná-li se o práva a povinnosti, o které jde v řízení).

2. Doplnění se týká § 107a Zákona, upravujícího procesní nástupnictví. Žalobce podle Novelu může soudu navrhnout, aby bylo rozhodnuto o procesním nástupnictví na místě žalobce, nastane-li skutečnost, se kterou právní předpisy spojují převod nebo přechod práv a povinností účastníka řízení.

Přerušení řízení

Doplňuje se jako další důvod přerušení řízení skutečnost, kdy soud dospěje k závěru, že zákon, jehož má být při projednávání nebo rozhodování věci použito, nebo jeho jednotlivé ustanovení je v rozporu s ústavním zákonem nebo s mezinárodní smlouvou, která má přednost před zákonem a podal-li u Ústavního soudu návrh na zrušení tohoto zákona nebo jeho jednotlivého ustanovení.

Spojení věci

Ze zákona se s řízením o neplatnosti usnesení valné hromady obchodní společnosti nebo členské schůze družstva spojuje řízení o náhradu škody, která vznikla jako důsledek tvrzeného neplatného rozhodnutí.

Příprava jednání

1. Dosavadní popis činností předsedy senátu byl z § 114 Zákona přesunut do § 114a Zákona a byl mírně přeformulován, dále se stanoví, že řízení je skončeno, bylo-li zastaveno pro existenci nedostatku podmínky řízení, který nelze odstranit, pro nedostatek podmínky řízení, který se nepodařilo odstranit, byl-li soudem odmítnut návrh nebo pro jiný důvod, stanovený zákonem.

2. Nově je vložen i § 114b, podle kterého může být uloženo žalovanému, aby se v soudem stanovené lhůtě k žalobě vyjádřil a uvedl skutečnosti, na kterých staví svoji obhajobu a připojil důkazy. Usnesení, kterým bude takto rozhodnuto nemůže být doručeno náhradním doručením, musí být doručeno do vlastních rukou. Pokud se ve lhůtě žalovaný nevyjádří, bude se mít za to, že uznává nárok, který je proti němu uplatňován (žalovaný musí být soudem o takovém následku poučen). Uvedený postup nelze použít ve věcech, kde není možné mezi účastníky uzavřít smír, ve věcech ochrany osobnosti podle občanského zákoníku a ve věcech ve smyslu § 120 odst. 2 zákona, tzn. ve věcech, kde lze zahájit řízení i bez návrhu, v řízení o povolení uzavřít manželství, v řízení o povolení uzavřít manželství, v řízení o určení a popření rodičovství (dříve pouze otcovství), v řízení o určení, zda je třeba souhlasu rodičů dítěte k jeho osvojení (vloženo Novelou), v řízení o osvojení, v řízení o jmenování rozhodce nebo předsedajícího rozhodce, v řízení ve věcech obchodního rejstříku, v řízení o přivolení k výpovědi z nájmu bytu, v řízení o zrušení politické strany nebo politického hnutí, pozastavení a znovuoobnovení jejich činnosti, v řízení o zákonnosti zajištění cizince a o jeho propuštění a v řízení o některých otázkách obchodních společností, družstev a jiných právnických osob (§ 200e).

3. Podle § 115a Zákona, vloženého Novelou, jestliže lze ve věci rozhodnout na základě listinných důkazů a účastníci se práva na účasti projednání věci vzdali, nebo s tím souhlasí, není nutné ve věci nařizovat jednání.

4. Novela v § 118a Zákona upřesňuje postup, kdy předseda senátu vyzývá účastníka řízení, aby doplnil vyličení rozhodných skutečností a v § 118b pak říká, že ve věcech ochrany osobnosti podle občanského zákoníku, ve věcech ochrany proti uveřejňování informací, které jsou zneužitím svobody projevu, slova a tisku, popřípadě ochrany práv třetích osob podle právních předpisů o hromadných informačních prostředcích, ve sporech vyvolaných konkursem a vyrovnáním, o základu věci ve sporech o ochranu hospodářské soutěže, o základu věci ve sporech o ochranu práv porušených nebo ohrožených nekalým soutěžním jednáním, o základu věci ve sporech z porušení nebo ohrožení práva na obchodní tajemství a v dalších případech stanovených zákonem mohou účastníci uvést rozhodné skutečnosti o věci samé a označit důkazy k jejich prokázání nejpozději do skončení prvního jednání, které se v nich konalo; k později uvedeným skutečnostem a důkazům se nepřihlíží.

5. Podle § 118c lze pak nepřihlídnout i k důkazům, které nebyly nečinným účastníkem řízení předloženy ve lhůtě, která mu byla ustanovena. Usnesení, kterým by bylo o takové skutečnosti rozhodnuto, musí být doručeno do vlastních rukou.

6. Účastníci řízení musí uvést všechny rozhodné skutečnosti a označit všechny důkazy před vyhlášením rozhodnutí, později uplatněné skutečnosti a důkazy by nemohl brát odvolací soud v potaz. Výjimkou je jednání o již uvedených věcech ve smyslu § 120 odst. 2 Zákona a jedná-li se o skutečnosti nebo důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně a týkají se podmínek řízení, věcné příslušnosti soudu, vyloučení soudce, má jimi být prokázáno, že v řízení došlo k vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, má jimi být zpochybněna věrohodnost důkazních prostředků, na nichž spočívá rozhodnutí soudu prvního stupně, odvolatel nebyl řádně poučen o nutnosti uplatnit všechny skutečnosti a důkazy před vyhlášením rozhodnutí ve věci v prvním stupni a skutečnosti nebo důkazy nastaly nebo vznikly až po vyhlášení či vydání rozhodnutí soudu prvního stupně.

Dokazování

Provádění důkazů

Nově je upraven § 124 Zákona, který říká, že dokazování je třeba provádět tak, aby byla šetřena povinnost zachovávat mlčenlivost o utajovaných skutečnostech chráněných zvláštním zákonem a jiná zákonem stanovená nebo státem uznávaná povinnost mlčenlivosti. V těchto případech lze provést výslech jen tehdy, jestliže vyslychaného zprostil povinnosti mlčenlivosti příslušný orgán nebo ten, v jehož zájmu má tuto povinnost; přiměřeně to platí i tam, kde se provádí důkaz jinak než výslechem. Zvláštním zákonem je míněn zákon č. [148/1998](#) Sb. o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, odkaz na tento zákon je v Novele proveden poznámkou pod čarou, mohou tedy nastat vzhledem k judikatuře, nepovažující poznámky pod čarou za součást zákonného textu, určité problémy. Oproti původnímu textu se však jedná o zúžení povinnosti mlčenlivosti, neboť ta je zde vázána na zákonné omezení, v původním textu se jednalo pouze o šetření státního, hospodářského, obchodního a služebního tajemství a státem uznávanou povinnost mlčenlivosti, toto vše však bylo uvedeno bez bližší konkretizace a umožňovalo tak příliš široký výklad.

Hodnocení důkazů

Nově je do Zákona vloženo ustanovení § 133a, podle kterého skutečnosti tvrzené o tom, že účastník byl přímo nebo nepřímo diskriminován na základě svého pohlaví, má soud ve věcech pracovních za prokázané, pokud v řízení nevyšel najevo opak. Praktický dopad tohoto ustanovení je ten, že je zde důkazní povinnost na subjektu, o kterém žalobce tvrdí, že jej diskriminoval.

Náklady řízení

V části, týkající se rozhodování o nákladech řízení došlo k upřesnění tak, že o povinnosti k náhradě nákladů řízení rozhodne soud v rozhodnutí, jímž se řízení u něj končí (původní text říkal, že soud "zpravidla" rozhodne v rozhodnutí, jímž se řízení u něj končí.

Rozhodnutí

Rozsudek

1. Upravuje se rozsudek pro uznání tak, že je jím možné rozhodnout i v případě, má-li se za to, že žalovaný nárok, který je proti němu uplatňován žalobou, uznal. Uznáním je v tomto případě chápána výše uvedená skutečnost, kdy se žalovaný v soudem stanovené lhůtě k žalobě nevyjádří a má se tedy za to, že žalovaný nárok uznal. Rozsudek může být vydán i bez jednání.

2. Rozsudek pro zmeškání se upravuje tak, že aby bylo možné rozsudek vydat, žalovanému musí být doručeno nikoliv jen předvolání, ale i žaloba a nikoliv pouze 5 dnů přede dnem jednání, ale dnů 10. Jedná-li se o věci podle § 118b Zákona (ochrana osobnosti podle občanského zákoníku, atd.), musí být žaloba a předvolání doručeny nejméně 30 dnů přede dnem jednání.

3. Novela dále podrobně specifikuje náležitosti odůvodnění rozsudku, ve kterém soud musí uvést, čeho se žalobce domáhal a z jakých důvodů a jak se ve věci žalovaný a jiný účastník řízení vyjádřil, soud stručně a jasně vyloží, které skutečnosti má prokázány a které nikoliv, o které důkazy opřel svá skutková zjištění a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil, proč neprovedl i další důkazy, jaký učinil závěr o skutkovém stavu a jak věc posoudil po právní stránce. Novela zároveň říká, že není přípustné, aby soud ze spisu opisoval skutkové přednesy účastníků a provedené důkazy. Odůvodnění rozsudku má být přesvědčivé.

4. Upřesňuje se ustanovení, upravující závaznost rozsudku, a to tak, že výrok pravomocného rozsudku je závazný pro účastníky a pro všechny orgány; pro jiné osoby než účastníky je závazný jen v případech stanovených zákonem a v rozsahu v něm uvedeném. Výrok pravomocného rozsudku o osobním stavu je závazný pro každého.

Zvláštní ustanovení

Řízení o dědictví

V řízení o dědictví došlo ke změně v § 175v, upravujícím úhradu pohledávek. Pořadí podle Novely je takové, že jako první se hradí pohledávky nákladů řízení vzniklých státu v souvislosti se zpeněžením majetku, pohledávky nákladů zůstavitelovy nemoci a přiměřených nákladů jeho pohřbu, pohledávky zajištěné zástavním právem, zadržovacím právem, převodem práva nebo postoupením pohledávky, pohledávky nedoplatků výživného, pohledávky daní a poplatků, pojistného na veřejné zdravotní pojištění a pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ostatní pohledávky. Oproti předchozí úpravě zde dochází k zachycení nákladů, spojených se zpeněžením majetku a jejich zařazení na první místo, poté ke specifikování pohledávek, které jsou zajištěny zástavním právem, apod. a jejich zařazení pohledávky nedoplatků výživného a pohledávky daní a poplatků apod.

Řízení o určení, zda je třeba souhlasu rodičů dítěte k jeho osvojení

Novela vložila do Zákona ustanovení § 180a a § 180b, které upravují řízení, kterým se určuje, zda je v případě osvojení dítěte souhlasu jeho rodičů

Řízení o osvojení

V této části došlo v reakci na nově vložená výše uvedená ustanovení ke změně, kdy jako další případ, kdy nejsou rodiče osvojovaného dítěte účastníky řízení je uvedena situace, kdy soud pravomocně rozhodl, že k osvojení dítěte není třeba souhlasu rodičů osvojovaného dítěte.

Řízení opatrovnické

Nově je formulován postup při správě majetku, vykonávané opatrovníkem, kdy na správu majetku vykonávanou opatrovníkem dohlíží soud a činí nutná a vhodná opatření ke zjištění a zajištění tohoto majetku, opatrovník po skončení zastupování předloží soudu závěrečný účet správy majetku, soud může opatrovníkovi uložit, aby podával pravidelné zprávy o své činnosti i během zastupování.

Řízení ve věcech obchodního rejstříku

1. Stávající text Zákona se přeformulovává a nově se specifikuje účastník řízení, kterým je podnikatel, zapisují-li se v rámci zápisu podnikatele i jiné osoby, účastníky řízení jsou také i tyto osoby.
2. Zcela novou skutečností je stanovení lhůty soudu, který je povinen v řízení ve věcech obchodního rejstříku učinit úkony směřující k rozhodnutí věci do 15 dnů od podání návrhu.
3. Novela poté podrobně specifikuje povinnosti soudu, ten je v řízení o provedení zápisu povinen zkoumat, zda jsou splněny předpoklady k provedení zápisu vyžadované právními předpisy.
4. Novela upravuje postup řízení, specifikuje, kdy je možné rozhodnout bez nařízení jednání a kdy je nutné nařídit jednání (tomu je tak tehdy, závisí-li rozhodnutí o zápisu na zjištění sporných skutečností, nebo je-li třeba prokázat, zda jsou splněny předpoklady k provedení zápisu, požadované právními předpisy).
5. O zápisu se rozhoduje usnesením, je-li třeba nařídit jednání, soud může rozhodnout o části zápisu, o zbývajících částech je pak možné rozhodnout samostatným usnesením.
6. Stanoví se lhůta deseti dnů, do které je soud od právní moci usnesení o obsahu zápisu povinen provést zápis.

Řízení ve věcech kapitálového trhu

Nově se vkládá § 200f, který upravuje oprávnění Komise pro cenné papíry ve vazbě na oprávnění, která Komisi pro cenné papíry vznikla na základě zákona č. [15/1998](#) Sb. o Komisi pro cenné papíry. Pouze Komise pro cenné papíry může podat návrh ve věcech kapitálového trhu podle zvláštního zákona. Účastníky řízení jsou Komise jako žalobce a ti, koho Komise v návrhu označí jako žalovaného, k řízení je příslušný soud, v jehož obvodu je obecný soud Komise pro cenné papíry. Není třeba nařizovat jednání, rozhoduje se usnesením. Soud má stanovenou lhůtu k rozhodnutí v této věci 10 dnů od zahájení řízení.

Osvědčení o zvolení členem zastupitelstva

V souladu s nálezem Ústavního soudu, kterým bylo rozhodnuto o zrušení § 200l odst. 2, tento je opět zařazen a jeho text říká, že účastníkem řízení je navrhovatel, člen zastupitelstva, jehož osvědčení o zvolení je stížností napadeno a příslušný volební orgán.

Řízení o zákonnosti zajištění cizince a o jeho propuštění

Zákonem č. [326/1999](#) Sb. o pobytu cizinců na území České republiky byly vloženy ustanovení § 200o až § 200u Zákona.

1. Pokud bylo pravomocně rozhodnuto orgánem Policie České republiky podle zvláštního právního předpisu o zajištění cizince, tento se může obrátit na soud s návrhem, aby byla přezkoumána zákonnost takového rozhodnutí o zajištění.

2. Pokud nebylo zajištění cizince podle zvláštního právního předpisu ukončeno, může se cizinec obrátit na soud s návrhem, aby nařídil jeho propuštění na svobodu z důvodu, že nejsou splněny podmínky pro trvání jeho zajištění stanovené zvláštním právním předpisem.

3. Zákon č. [326/1999](#) Sb. o pobytu cizinců na území České republiky pak dále stanoví postup a náležitosti postupu podle výše uvedeného, jakož i postup zúčastněných orgánů.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)